

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Thomae Młodzianowski, Polonie, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Metaphysica, Logica, Octo Libris Physicorum, Generatione, Corruptione
Et Anima

Młodzianowski, Tomasz
Moguntiae Et Dantisci, 1682

Difficultas I. Quomodo fiat argumentatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95667)

do augmentationem, quæ continuationem solum importat, nulla tunc est Generatio.

RATIO. Quia nihil hic producit, nisi continuatio, quæ continuatio per nos, nihil aliud est, nisi negatio terminorum. Secundò intelligendo augmentationem, quæ non solum continuationem, importat, sed supponit pro augmentatione non viventium, talis augmentatio, semper importat generationem. Ut cum augmentat se ignis, producendo alium similem. Tertiò supponendo pro augmentatione viventis, ea semper in materialibus, importat, productionem Formæ materialis, & in homine, modi materialis.

RATIO. Quia augmentatio non potest perfici sine informatione, quæ in materialibus, deponit etiam productionem formæ: in homine autem, productionem modalitatis.

DICIS. Actio illa continuativa debet habere aliquem terminum, qui assignari non potest. Si nihil in continuatione generetur.

RESPONDET Recentior Suarez, quòd actio illa, tendat in Terminum, non productum, sed continuatum, sicut & conversio quæ talis, tendit in terminum non productum, sed succedentem. Quæ responsio conformis est principiis nostris, sed enervat argumentum illud modali: ideo dari debere unionem substantialem, quia non assignaretur Terminus Generationis substantialis.

PRÆMITTO VII. Quotuplex sit augmentatio. Et dico. Aliam esse substantialem, aliam accidentalem, substantialis dividitur in augmentationem materialem, hoc est partium materiæ, & formalem, hoc est partium formæ, si sit divisibilis, & augmentationem modalitatum. Rursus alia est augmentatio, quæ viventibus; alia, quæ non viventibus competit. Augmentatio connaturalis viventium, vocatur nutritio. Dixi connaturalis, quia si fiat sine ullo motu viventis ab extrinseco, esset tunc verè augmentatio, licet non connaturalis. Augmentatio autem non viventium, si fiat per productionem novæ partis, vocatur aggeneratio; quomodo ignis se augmenrat. Si fiat absque productione novæ partis, vocatur simpliciter augmentatio, ut cum continuantur duo ignes, duæ guttæ, &c. Augmentatio autem viventium & non viventium, discernitur per hoc, ut scitur ex alibi dictis, quòd viventia augmentent se, per intusumptionem, non viventia autem, per solam appositionem & accretionem. Jam verò augmentatio accidentalis, dividi potest in quantitativam, & qualitativam.

Ad principale in hac materia punctum descendendo. *Sic*

Quomodo fiat augmentatio.

IN hac Materia. *Difficultas prima est.* An augmentatio ita perficiatur, ut fiat per partem aliquotam. Certam, simul in instanti. *Secunda.* An fiat per partem proportionalem, ita ut augmentatio involvat prius & posterius in illa parte. *Tertia.* An hoc utrumque adhuc perficiatur, per interpositas morulas, vel non. Fieri augmentationem per partes proportionales tenent Conimbricenses Rubio, & post illos Oviedo. Fieri autem per partes aliquotas tenet Hurtado, Arriaga, recentior Suarez, Morillas admittit Arriaga, & ex parte Oviedo: negant alii, & post illos recentior Suarez. *Sic*

Punctum Difficultatis I.

Fundamenta utriusque partis.

Quod fiat augmentatio per partes aliquotas. **PRIMUM ARGUMENTUM** est ex Arriaga & Hurtado. Qui supponunt formam non posse induci, nisi in materiam, determinatæ magnitudinis, quo posito, sic argumentatur. Illa materia non fuit tota disposita simul, si non. Ergo prius una pars fuit ultimò disposita ad formam ignis v. gr. quàm altera: & tamen non prius habuit formam ignis, siquidem dicis Augmentationem non fieri per partes aliquotas: hoc autem manifestè repugnat, quia quando est ultima dispositio ad formam ignis, necesse est ut ipsa forma inducatur, naturaliter enim petitur ab ejus dispositionibus.

RESPONDETUR. Omnis retorsionibus quas ponit Oviedo, aliam esse difficultatem, an tota materia sit simul disposita, & alia, an tota simul sit ultimò disposita tenendo ergo, quòd augmentatio fiat nonnisi, per partes proportionales, dicitur quòd non tota simul disponatur, sed per partes, licet tota simul disponatur ultimò, hoc sensu, quia non dispositio tot partibus, quot ad minimum materiæ in viventibus requiruntur, non dicitur ultimò disposita, jam autem nonnisi disposito toto minimo materiæ, dicitur esse capax formæ viventis. Hujus responsionis meminit etiam Oviedo controversia 5. puncto 4. paragrapho 2. qui etiam addit inter dispositiones ultimas, non solum esse tantam intensiorem, sed etiam tantam extensionem, quæ ex tensio non datur in eo, quòd est minus minimo requisito.

SECUNDUM ARGUMENTUM est, quòd proponit Arriaga & recentior Suarez petiit ab experientia. Quia scilicet videmus, sonum æqualiter audiri, in certa aliqua distantia, ab omnibus

bus qui in illa sunt, licet intra illam existant inæqualiter distantes. Ergo signum est, quod in illa certa distantia, producantur species æquæ simul.

RESPONDET Oviedo, species soni contrario carere, ac proinde in eodem instanti produci in tota sphaera activitatis. Hinc fit, ut contenti intra illam sphaeram, eodem tempore sonum audiant. Quod autem à longè citius videatur ictus, quàm sonus, id ideo fit, quia color & lux, majorem habent activitatis sphaeram, quàm sonus, & ipse sonus devolvitur ad auditivam, mediante moto aëre, qui non ita citò movetur, ut pervadat lux suum medium. Deinde dici potest quod etiam intra sphaeram activitatis soni, prius audiant sonum, qui sunt viciniiores, quàm qui sunt intra eandem sphaeram remotiores, quàmvis propter distantiam non notabilem, ea sensu percipi non possit. Quæ responsio tali imaginatione firmari potest, si sphaera activitatis soni, unius v. g. leticæ, collocetur in illa, per lineam rectam homines sonum excepturi; extra illam leucæ, sint alii itidem, per lineam rectam dispositi. Inter illum primum qui est extra sphaeram plenæ activitatis collocatus, & inter secundum itidem collocatum extra eandem sphaeram, non potest intercedere notabilis differentia, quàmvis defacto sit aliqua. Ceterum indubiè prius percipit sonum, immediate assistens sonoro, quàm is, primus est in secunda leuca, non quidem extra sphaeram simpliciter; collocatus tamen extra sphaeram plenæ activitatis. Ergo etiam idem dicendum est de illis contentis intra sphaeram activitatis, quod qui priores sunt, prius audiant, licet sensu percipi non possit differentia. Et sicut impulsus aëris, flabello factus, successionem habet, quàmvis intra certam sphaeram sentiri non possit, ita idem dicendum de sono.

Aliam experientiam adferunt Arriaga & Recentior Suarez, quia lux solis, si decreveret continenter, juxta majorem distantiam ab ipso sole, decrevisset, dum ad nos accedit prope in infinitum, quia sunt prope infinita distantia puncta, ad nos, ab illo, cum tamen videamus, maximam lucem produci à sole juxta nos.

RESPONDETUR. Ex illa interceptione punctorum, prope infinitorum probari multum quia probaretur, non illuminari æquè luminosè digitale spatium, cum etiam in illo intercipientur prope infinita puncta, referri ergo hoc debet in id principium, quàmvis. Succellivè minor lux producat in remotioribus à sole, quia tamen producit magna intensione, fit, ut juxta nos etiam sit magna lux.

TERTIUM ARGUMENTUM ex Arriaga. Qualitas materialis non potest existere in una superficie indivisibili hinc agens quàmvis virtutem habeat citius producendi in viciniore parte, quàm in remotiore; tamen quia non potest ita

indivisibiliter existere, sed requirit certam magnitudinem, non potest nisi in certa magnitudine nequalitatem producere.

RESPONDETUR. De hoc ipso quæri, cur in ipsa illa certa magnitudine, simul non producat rota qualitas.

Sunt alia argumenta pro hac sententia, sed illa vel supponunt heterogeneitatem graduum, aut infinitudinem partium.

Quod attinet ad fundamenta Contrarie partis.

I. RATIO est ex Oviedo hinc controversia 5. puncto 4. numero 46. Quia scilicet nullum est fundamentum quò probetur agens agere uniformiter, difformiter per partes aliquotas.

RESPONDERI posset: non esse etiam fundamentum, quare debeat agere opposito modo. Neque valet si dicas sufficere argumentum negativum, quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate; adeoque nec modi agendi: Perfectior autem est modus agendi per partes aliquotas, quàm per proportionales. Non inquam valet, non enim apparet, hunc esse perfectiorem modum. Supponamus enim quod agens non nisi habeat vim agendi ad duas leucas, quid interest, si per partes aliquotas, vel proportionales agat, ad eum modum quo elemosynarius Principis habet jus dispensandi triginta aureos, majorne erit vis, si uni det totum vel si uni det quindecim, alteri quatuordecim, & ultimo unum. Tota ergo perfectio agendi, spectatur penes sphaeram ultimam, præcipue cum totum cumulum accipiendo, tam productorum per partes proportionales, quàm per partes aliquotas, æqualitas habeatur. Rursus, si taxa perfectionis est pensanda, ex vi agendi in parte potius aliquota, quàm proportionali, sequeretur, quod si luminosum aliquod, posset illuminare per leticas decem, per partes proportionales, minus perfectum licidum esse, eo lucido, quod, non nisi ad duas leucas per partes aliquotas tamen produceret lumen.

II. RATIO est ex eodem. Et supponit, quod inter partes aliquotas aliquæ sint magis propinquæ, quædam magis remotæ. Supponit item, pars magis propinqua, magis intendatur, minus propinqua, minus intendatur; ex quo format argumentum. Ideo agens magis agit in hanc aliquotam partem, quàm in illam, quia est illi propinquior, sed similiter quæcunque proportionalis, est propinquior agenti præ alia sibi succedente. Ergo magis agit in illam, quàm in aliam, illi ipsi succedentem.

RESPONDETUR. Disparitatem esse quæ communiter adfertur, quia partes proportionales intra aliquotam A. contentæ, sunt intra sphaeram agendi non nisi uniformiter; jam autem pars aliquota B. non continetur intra sphaeram agendi uni-

di uniformiter, quod ipsum probatur, rejiciendo id in naturam agentis, quæ nobis in posteriori, per experientiam v. gr. de sono innotescit. Hinc illa causalis aliquota pars remotior minus intenditur, quia est remotior, non est adæquata sed quia non continetur intra spheram agendi uniformiter, neque est hoc immerito recurrere ad naturam agentium, quia experientiam illam de sono, non negat Oviedo. Illustrari hoc etiam potest. Quia etiam in vivente, non prius medietati minimi naturalis conjungitur forma, quam toti minimo, ita & in præfenti.

III. RATIO est. Accretio successivè fit; fit enim medio motu locali, est enim extensio ad majorem locum, quod si fit medio motu locali, fit per prius & posterius, adeoque successivè.

RESPONDETUR. Aliud esse, an aliquid fiat medio motu locali, & aliud, an fiat majorem locum occupando. Quod accretio, item nutritio fiat medio motu locali, falsum est, nam hic ut benè arguitur supponit prius & posterius, adeoque successione, quæ, non potest in nutritione respectu minimi materiæ salvari. Alia autem hæc est propositio, an in accretione, fiat extensio ad majorem locum, & hæc propositio est vera, pro statu naturali. Et certè anima rationalis, minimum materiæ non incipit informare per localem motum, nec Angelus totam spheram locabilitatis suæ, simul implendo, facit id per motum localem. Luminosum item spargit suam lucem, non per motum localem. Sed hæc omnia id præstant vi, quam habent ad tantum operandum in tanta sphaera, licet his competat extensio ad majorem locum vel minorem.

ADDO. Quando dicitur nutritio esse extensio ad majorem locum, qui occupari debeat per localem motum, si id accipiat de ipsa materia mutationis, hæc, licet supponatur in ante mota localiter, pro priori tamen, immediatè antecedenti ipsam unionem formæ viventis, jam supponitur immediatè præfens, adeoque non mota localiter. Si autem extensio ad majorem locum, sumatur ratione formæ, extendet se in illam materiam approximatum nutritionis forma. Si nullo motu locali.

Quando autem Aristoteles primi. Physicorum textu 18. & octavo Physicorum textu 55. eam augmentationem dicit motum: vel non loquitur de motu locali, sed de motu convertente alimentum in substantiam aliti: vel si loquitur de motu locali, accipit augmentationem latius, prout involvit transmissionem & attractionem materiæ alimenti, quod non fit, sine motu locali. Quando autem S. Thomas innuit oportere augmentationem fieri successivè, nihil concludit, an debeat fieri per partes aliquotas, an per proportionales. Nam etiam si fieret per partes aliquotas, sicut illæ sibi succedunt, ita

& augmentatio per illas facienda, poterit successione habere.

Punctum Difficultatis 2.

Deciduntur Tenenda.

DICENDUM est I. *Augmentationem fieri per partes aliquotas.*

PROBATUR I. Si non fieret per partes aliquotas, ideo non fieret quia in partibus aliquotis, sunt partes proportionales proximiores & remotiores, quæ deponunt ut fiat augmentatio per prius & posterius, sed id nequidquam probat: quia aer illuminatus habet partes priores & posteriores, locus item divisibiles, quem occupat Angelus. Item materiam, quam primò informat anima rationalis, & tamen ista omnia fiunt absque motu locali.

PROBATUR II. Inductio formæ substantialis viventis fit per partes aliquotas; hoc ipso enim non fieret secundum minimum necessarium requisitum. Ergo & augmentatio.

PROBATUR III. Argumento negativo; Cum tanta sit difficultas partium proportionalem, quantum fieri potest caveri debet, ne quidquam per eas explicetur, & in oppositum non urget ratio.

Restat aliud decidendū. An hæc augmentatio fiat per interjectas morulas, quæ difficultas est communis, sive augmentatio fiat per partes aliquotas, sive per proportionales, quia de utrisque inquiri potest, an fiat per morulas interjectas. Quando autem queritur, an agens agat per interjectas morulas, non est iste sensus: An si debeat producere formam substantialem, continuè eam producat, certè enim non continuè illam producit, nam prius hæc pars ligni ignitur, postea remotior ut sensus etiam docet. Hic item est sensus. An si successivè applicetur agens, successivè fiat effectus, & hoc enim certum est, hinc fit ut non simul totum orbem sol illuminet, quia successivè, ad diversas mundi partes applicatur. Sensus ergo tantum est: An conquiescat aliquando agens necessarium, quantumvis applicatum ad agendum; ita, ut illa quies, possit appellari morula interjecta.

DICENDUM est II. *Agens non agere per interpositas morulas.* Est conclusio post alios Recentioris Suarez & Pontii hæc disputatione 53. numero 10.

PROBAT I. Pontius, cujus

I. RATIO est auctoritas Aristotelis quinti Physicorum textu 39. ubi Philosophus docet, motum propriè dictum esse continuum, & tamen nullus motus, est magis propriè dictus, quam alterationis.

RESPONDERI potest. Agere illic Aristotelem, de motu locali, qui est propriissimè motus. Imò ibidem

Punctum Difficultatis 3.

Solvuntur Objectiones.

itidem 8. Physicorum textu 20. dicit, quod asserere aliquid continuo alterari, sit valde manifestis adversari.

II. RATIO ejusdem est. Successio in qualitate oritur ex divisibilitate ipsius, ac qualitatibus sibi oppositis. Sed est divisibilis in infinitum. Ergo non potest ulla ipsius pars in instanti produci. Illa enim pars quæ produceretur, haberet plures partes, & consequenter haberet principium successionis.

RESPONDET I. potest. In principiis multorum continuum non componitur ex partibus in infinitum divisibilibus, sed ex punctis finitis. Sed quidquid sit de hoc, aliunde argumentum non convincit, distinguenda enim sunt hæ duæ propositiones. Res divisibilis habet successionem entitativam. Et Res divisibilis non nisi divisibiliter, & successivè produci potest. Prior propositio est vera, posterior autem non probatur ab arguente.

III. RATIO Ejusdem est. Quia sequitur agens naturale debite applicatum passo, pro aliquo tempore nihil in ipso producere quod est absurdum.

RESPONDENT aliqui huic argumento, quod posita illa morula intendatur non nisi effectus. *Hec responsio*

NON SATISFACIT. Quia fieri potest quod producat aliquid incapax intercessionis. Videtur item hoc esse mera divinatio. Deinde si potest tunc intendi effectus, cur & non produci.

RESPONDENT alii II. Producit tunc dispositionem. *Sed hæc responsio*

NON SATISFACIT. Quia fieri potest, quod nulla alia prærequiritur dispositio, ut si primæ dispositiones producerentur, vel si nulla sit ad effectum requisita dispositio, v.g. ad ponendum lumen in aëre.

RESPONDETUR III. Posita debita dispositione agere agens, negabitur autem inter has debitas dispositiones, non esse interceptionem morularum. Nihilominus

PROBATUR II. Argumento negativo, quia scilicet ex una parte nulla experientia, & nulla ratio suadet requiri, vel tanquam dispositiones, vel tanquam modum agendi istas morulas. Ex altera parte necessarium agens, nisi sit impedimentum semper agit, quod impedimentum habere illud à morulis, nec ratio, nec experientia probat, per quod restauratur etiam ratio Pontii, ad negativum principium illam reducendo.

PROBATUR III. Iis rationibus, quæ allata in materia de Continuo, contra ejus morulas.

OBJECIT I. Arriaga. Si ignis applicatus alicui magnæ trabi, continenter omnibus momentis in eam operaretur, eam calefaciendo, in primo, verbi gratia, instanti primam superficiem, in secundo secundam, & sic de aliis, deberet tota trabs in ictu oculi usque ad finem calefieri, quia in ictu oculi, sunt tot instantia, quot superficies in una trabe, quia sol, in ictu oculi conficit unam vel duas leucas spatii, & in quolibet instanti non potest de novo conficere, nisi unicum indivisibile spatium. Ergo ignis singulis instantibus, unam superficiem de novo calefaceret, & in ictu oculi totam trabem percurrir.

RESPONDETUR. Supponit hoc argumentum aliquid, quod in nostris principiis est falsum, nempe trabem constare indivisibilibus. Sed etiam hoc posito, nondum convincit argumentum, quia fieri potest, ut in primo instanti propter resistantiam passi, non possit formam intentam producere, & propter limitatam agendi spheram, non potest agere in partem aliquam aliquotam, idque simul, sed non nisi successivè ad eam pervadendo, licet sine ulla morula desistentis actionis. Deinde hoc argumentum, dum probat suam sententiam, hoc ipso illam improbabilem reddit, quia si valet calculatio argumenti, sequitur infinite pluribus morulis, & instantibus otari ignem, & quodcumque agens necessarium, quam agat. Sequela alia calculatione probos; demus lignum tripalmare, computetur quoties illud in duabus leucis contineatur; si ergo sol duas leucas conficit in ictu oculi, ignis calefacere debuisset illud lignum, minus ictu oculi, & citius, toties quoties, & quot partibus minus est lignum tripalmare, duabus leucis. Ergo si non ignescit illud lignum referendum est in morulas. Ergo istæ morulæ notabiliter perceptibiles, plures sunt quam instantia, quibus calefacit ignis. Ergo ulterius sequitur, quod plures, verbi gratia, plumas, vel fila tenuia non possit comburere ignis in illa duratione ictus oculi, quam comburere, quia habet plura instantia, in quibus non agit quam agit. Sequitur item, quod quamvis interdum possit tardius agere, non tantum ob morulas, sed etiam ob resistantiam passi, nonquam tamen poterit citius, quia habet præfixas velocitatis metas, per alligationem ad statas morulas. Sequitur item, quod interdum per plures morulas, quiescente igne, si illi applices intra illas morulas digitum, non sis illum adustus. Neque valet si dicas propter citissimam transactionem illarum morularum, reassumere actionem ignem, semperque

† (C)

sequi

sequi unctionem, quia hoc quidem experimur, sed si dentur morulae, experiri non deberemus, quia per plures incomparabiliter morulas sequitur, quod non peragatur unctio.

OBJICIT II. Idem: Sonus producit species sui ad certum spatium, & quidem in instanti, ut patet experientia, quia qui proximè adstant æquè primò vident ictum ac sonum, in partibus autem remotioribus, citius videtur ictus, quàm sonus; quod in aliud principium referri non potest, nisi quia illa species cessant ab operando, & postea operatae sunt. Ergo potest agens naturale esse, quod non possit continenter operari.

RESPONDETUR. Missis aliorum responsionibus variis; negando ex eo tardius audiri sonum à remotioribus, quod species soni cessant ab operando. Explicationem autem, unde oritur illa successio, difficile reddunt hæc. Primò quia species secundæ, ut ita appellem, sphaeræ soni, sunt ejusdem rationis cum speciebus primæ, Ergo si in sphaera prima instantaneè producebantur, etiam in sphaera secunda instantaneè producentur. Si autem instantaneè producantur, cur tardius causant sui auditionem? Secundò quia in secunda sphaera audientes, æquè primò audiant, siue remotiores, siue propinquiores intra eandem sphaeram contenti. Ergo etiam in illa secunda sphaera tota, instantaneè produci debuerunt species. Tertiò si in prima sphaera per partes aliquotas, & non proportionales productæ sunt species soni, etiam in secunda sphaera, ita produci debent, unde ergo illa mora.

SUPPONO I. Dupliciter posse discurre de productione specierum audibilium; primò dicendo, sono producto, illum exemplo interire, & solas species, se se propagare. Secundò, sonum productum durare, eumque propagare species.

SUPPONO II. Posito quod dentur species soni, probabilius esse, quod ipse sonus producat sui species: Quia si ipsæ species producant alias species, non est ratio, cur alias species non producant, idque in instanti; non enim est major ratio de his, quàm de illis, si autem illas in instanti producant, causare deberet in instanti auditionem. Ergo per te falsum erit tardius percipi sonum, quàm ictum in secunda verbi gratia sphaera, cum utrumque æquè in instanti producat, & tamen oppositum docet experientia. Rursus, quando ostendi potest causa alicujus conservativa naturalis, ad eam potius recurri debet, quàm ut recurratur ad DEUM, cum ergo species soni indigeat causâ conservativa, & hæc referri possit in sonum, dicendum est, sonum species illas conservare, quod si illas poterit conserva-

re, poterit & causare. Deinde quando dubitatur, quæ sit causa alicujus effectus, si illius causa inveniri possit naturalis, potius illa assignanda est: Si autem indubium revocetur, an existat illa causa, signum à posteriori, & probatio illius existentia, erit causatio illius effectus. Quod si inter duas causas dubium sit à quânam ille effectus procedat, ab illa causa potius sentiendum est, illum effectum produci, à qua primò productus est, causas enim natura, cum potest, non multiplicat. Quod totum ad præsentem difficultatem applicando, dico potius sonum revocari debere aliarum specierum productionem: quia primæ species ab illo primò productæ sunt, potestque esse signum à posteriori existentia illius, ipsa illa efficientia specierum, quæ si illi tribuatur, non multiplicabuntur causæ sine necessitate. Quia nec tribueretur vis succedentes species causandi, nisi lono, qui primò, etiam species audibiles produxit. Quod autem dicitur hic de productione specierum à sono, dici proportionaliter debet, quod lumen non propagetur ab alio lumine, sed à luminoso.

SUPPONO III. Posito quod sonus sit causa productiva, non tantum in prima sphaera, sed etiam in secunda specierum, non negandum est intervenire illic aliquem impulsus. Ratio quia quod sonus tormenti citius audiat, quàm sonus, qui ab ictu securis ligno impactæ editur, id commodius in aliud, quàm in impulsus referri non potest. Nam si in aliquid aliud referretur, referri posset in majorem activitatis sphaeram. Sed si quæras hujus ipsius causam, id commodissimè in impulsus referri, esset. Rursus, si quis apponat auriculam tubo susurrante alio, sentiet leviter auriculam suam percuti; posita autem vociferatione sensibilibus afficietur, quod in congregatum non nisi impulsus soni referri potest. Denique videmus omnibus sonoris, impulsus adjungi; sic fragori tormentorum adjungitur impulsus, item fragori chordarum pulsatarum, &c.

SUPPONO IV. Cæteris paribus, & quantum est ex vi impulsus, in medio deberet esse sonus fortior, sed quantum est ex vi soni, ab initio est fortior, quod ipsa experientia à posteriori magistra docet, præcipue quia per nos sonus non est impulsus, licet sit aliquid conjunctum impulsui. Et sicut verbi gratia, si calor cum impulsu deferatur, aliundeque augeatur non sequetur, in medio debere esse illum vehementiorem, ita & in præsentem.

SUPPONO V. Fieri posse ut agens aliquod, producat aliquid instantaneè, quantumvis ex accidenti actioni illius sit adjuncta successio. Sicque verbi gratia, Sol instantaneè illumi-

illuminat, quia tamen successivè per cœlos movetur, non omnia simul illustrat, licet quod illustrat instantaneè illustret: Sic & sonus, quamvis, cum producit species, instantaneè illas producat, fieri potest ut ex accidenti, actioni illius, sit adjuncta successio. *Hic suppositis*

RATIO est. Cur non ita, esto in remotiori loco audiatur sonus: quia sonus, & ejus species, cum impulsu deferuntur, qui nonnisi successivè operatur. Et sicut sol, quamvis ubi illuminat, in instanti, ut dictum, illuminat; tamen illud spatium totum, sicut successivè percurritur, ita illuminatur: Sic & sonus & quia continuatè illud spatium percurrit, continuatè auditur. Rursus sicut sol in suo cursu aliquas partes luminis conservat & alias, de novo producit sic & sonus aliquas species conservat, aliquas producit.

Quod si non admittas ulla species soni, ita de ipso sono discutes, sicut de ejus speciebus.

INSTAT I. Arriaga. Licet sonus per motum localem deferatur, specierum tamen productio, non fit per motum localem, sed in instanti ipsius soni, cur ergo productis speciebus, tardius illæ veniunt ad aures magis distitorum?

RESPONDETUR. Retorquendo argumentum: Cum lux solis producat in instanti, cur tamen in instanti totus mundus non illuminatur? Dices quia non habet tantam sphaeram activitatis, dicam etiam sonum non habere, tantam sphaeram activitatis. Et sicut, quamvis alias nesciremus, solem, movendo se, illustrare mundum, ex hoc principio, quia non habet tantam sphaeram activitatis, & ex altero principio, quia successivè istam sphaeram, quam non impleverat luce sua, occupat, bene inferremus. Ergo sol successivè se movendo & propagando lucem, illuminat; sic ex similibus principiis, bene inferremus, successivè sonum ipsum applicatum esse remotioribus partibus.

INSTAT II. Idem. Motus localis soni, fuit in ordine ad primam productionem non specierum, etsi à motu hæc tota tarditas provenit, etiam vicini debuissent eum tardè audire.

RESPONDETUR. Vicini intra primam, ut ita dicant sphaeram, sphaeram constituti, æquè citò audient; vel si non æquè citò, id non erit notabile, nec discernibile.

INSTARI potest III. Supponamus, spatium primæ sphaeræ, in qua simul soni species, & visibilis objecti pervenerunt, esse tripalmarè, quando digito uno recedit sonus à termino à Quo, vel operatur in digito secundæ sphaeræ, vel non operatur, si non operatur, Ergo conce-

dis morulas in operando interceptas. Ergo ulterius ille audiens, qui responderet illi digito, nihil audiet; quia nihil operatur sonus tunc. Si autem operatur, Ergo non per species aliquotas operatur sonus, quia quantum recedit à Termino à Quo, tantum operatur in Termino ad Quem. Sed nonnisi successivè recedit, & non per partes aliquotas. Ergo nonnisi successivè; & non per partes aliquotas operatur in Termino ad Quem, contra quam toties suppositum est.

RESPONDETUR. Retorquendo argumentum de illuminatione solis, qui etiam per partes aliquotas illuminat, & supponitur moveri, successivèque lucem producere, licet retorsio non teneat, in principiis morulas admittentium. Directè autem dici potest; quando digito uno, recedit somno à termino à Quo, operatur in digito Termini ad Quem, Cæterum successivè quidem impulsus operatur, sed ipse sonus non accommodat se conditioni impulsus in hoc, adeoque operari poterit, nonnisi in partibus aliquotis simul, ut dixi de lumine solis, cujus sparsio conjungitur, motui successivo solis, & tamen illuminatio fit in partibus aliquotis simul.

INSTABIS IV. Si impulsus est annexus sono, sequitur, quod posteriores illius partes, citius sint audiendæ, quam priores. Posteriores enim partes viciniore sunt, adeoque prius sui species causabunt; consequenter prius finem audiremus quam principium.

RESPONDETUR. Instantiam in omni sententia solvendam esse. In nostris principiis dici potest: Quod species illæ soni, vel partes ipsius soni, quamvis sint penetratæ, servant tamen inter se ordinem productionis soni proportionatum, ad eum modum, quo etiam species visibiles, quantumvis inter se penetratæ, servant tamen similem ordinem. Quare autem in Echo nonnisi ultimo syllabæ pronuntientur, id non ex eo est, quasi primo nonnisi finis, perveniat ad locum repercussionis. Quia si primo finis pervenit, cum Ly primo sit quid relativum, deberet posterius advenire principium, adeoque post finem principium audiri deberet. Nec idem in id rejici debet, quod sonus immediatè productus impedit auditionem Echo, quod non auditur nisi post transactum priorem sonum. Quia saltem remotiores non impeditentur ab illo percipiendo, ad eum modum, quo interdum duorum canentium, nonnisi unusquisque se audit, cum remotiores sonum utriusque percipiant. Potius ergo ratio est per quam restauratur doctrina Suarii. Quia scilicet eo ipso tempore, quo reflecti deberet sonus prioris syllabæ supervenit ei alius sonus, qui impedit ne refringatur, ad eum modum, quo si duæ pilæ allidantur, casu quo

prior refringi deberet superveniat alia; impediret refusionem prioris, ita & posteriores panes impediunt, ne priores refringantur, adeoque ne edant Echo. Sed hæc ratio, habet adhuc has difficultates.

Primam. Sit trisyllaba dictio, prior prius allidatur. Ergo audiri debet. Dici potest, prior prius allidatur. Ergo audiri debet. Dici potest prior allidatur, sed non refringitur ad corpus illud, & tamen refraçtio facit Echo.

Secundam. Aër sequens syllabam, quæ reflectitur, non impedit quominus refringatur illa syllabas. Ergo nec sequentes primam syllabam, impediunt illius refractionem. Dici enim potest majorem esse resistentiam & impressionem à sono sequentium syllabarum primam, quàm ab aère; quod ipsum, à posteriori, hæc, ipsa experientia docet.

Tertiam. Cur primæ syllabæ sonus, non se potest refringere ad latus pergendo, & causare sonum? dici potest, quod sonus allisus exemplo esset, nec ad latera pergat.

INSTABIS V. Quando exploditur bombardæ, ii qui plus quam in mediò sunt audiunt tardius sonum, quàm videant factam explosionem, cujus ratio reddi non potest in nostris principiis.

RESPONDETUR. Falsum esse quòd etiam vicini explosioni, non advertant successione frangoris ipsi ignitioni. Directè autem ratio est, quia defertur sonus medio impulsu, qui successivè operatur.

OBJICIT III. Arriaga. Lapis gravis supra asserem gravitans, non statim frangit asserem. Ergo non agit à primo statim instanti continenter in illum.

RESPONDETUR. Quia successivè superantur vires resistitivæ ipsius asseris, ideo ille successivè frangitur, licet non interceptis morulis.

INSTAT. Si continuò ille lapis impulsus imprimeret ligno, posito v. gr. quòd nonnisi per tres annos frangeretur lignum, deberet ille impulsus esse infinitus.

RESPONDEBUNT Peripathetici. Sicut tempus componitur ex partibus finitis in infinitum, ita & partes illius impulsus erunt finitæ in infinitum.

Punctum Difficultatis 4.

Quid sit sentiendum de augmentatione accidentali.

ASSERO I. *Augmentationem accidentalem non interrumpi morulis.*

RATIO. Quia nec illis interruptitur augmentatio substantialis.

ASSERO II. *Augmentationem earum qualitatum quæ habent contrarium, non esse continuam.*

RATIO. Quia obfistentia oppositorum, prohibet continuationem. Cæterum quando producit qualitas, quæ non habet contrarium ex accidenti fieri posse, ut non sit augmentatio illius continua.

RATIO. Quia fieri potest quod augmentans successivè, nonnisi applicetur, ut videre est in sole, sono, & aliis.

ASSERO III. *Universaliter loquendo non esse necessarium quod qualitates quæcunque per partes aliquotas producantur ex vi præcisè qualitatum.*

RATIO. Quia principale fundamentum asserendi aliqua per partes aliquotas produci, est, quia determinat sibi certum aliquod minimum naturale, ut dictum est de Inductione formas substantialis Viventis. Jam autem non est necesse, ut omnes qualitates certum sibi minimum determinent, nisi fortè sit minimum quantitatis; quod ipsum probatur: quia tota illa determinatio oritur ex exigentia certorum organorum, quæ organa non exiguntur à qualitatibus.

ASSERO IV. *Notam, ex qua colligi debet, aliquam qualitatem producat per partes aliquotas, petendam esse non nisi à posteriori, si scilicet in aliqua certa distantia æque efficiat remotiores ac proximiores partes.*

ASSERO V. *Si nomine partium aliquotarum, intelligas, non plura aliquam minimam quantitatis, sed nonnisi unum minimum, in isto sensu, quodcunque agens Materiale, agit per partes aliquotas.*

RATIO. Quia non potest agere minus quàm in minimo quantitatis, non enim potest agere in id, quod quantum non est.

DICES I. Augmentatio, prout importat inductionem formæ substantialis, non est continua. Ergo nec ulla productio formarum accidentalium, poterit esse continua, ut supponebatur Asserto secundo.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia inductio formæ substantialis supponit dispositiones, quæ quia habent contrarium, non statim possunt induci. Jam autem formæ accidentales, non est necesse ut supponant alias dispositiones, & possunt non habere contrarium.

DICES II. Supponamus, calorem produci unicà hora; quæro, vel singulis illius instantibus productus est calor, vel non. Si singulis instan-

instantibus, Ergo divisibile produci poterit in instanti. Rursus, si singulis instantibus productus est calor, Ergo erit infinitus, cum instantia in una hora sint infinita. Si autem non est productus singulis instantibus calor, Ergo in illius productione interceptæ sunt morulae, quod negatur.

RESPONDETUR. Non debere supponi, quod hora constituatur, ex instantibus infinitis; sed quidquid sit de hoc, potest dici non in singulis instantibus produci calorem, ob resistantiam passivam. Illud etiam, quod divisibile, instantaneo produci non possit, habet difficultatem, quia lux habet partes, & tamen per omnes instantaneè producit.

DICES III. Cum Oviedo hic, controversia sexta, puncto 4. numero 22. Posito quod agens per partes aliquotas agit, nullo modo augmentatio accidentalis potest esse continua, & supponit, quod agens æqualem intensiorem producat in palmo, non prius agit in dimidia priori parte palmi, quam in posteriori, hoc enim ipsum notat ratio agendi per partes aliquotas. Quo supposito, format argumentum. Agens non extendit suam qualitatem per partes proportionales, sed per aliquotas. Ergo si in singulis partibus proportionalibus infinitis, extenderet suam æqualitatem, in singulis illam extenderet per partes aliquotas. Sed partes proportionales sunt infinitæ. Ergo extensio qualitatis fit per partes infinitas aliquotas subiecti. Ergo infinite extenditur.

RESPONDETUR. Hoc argumentum in principiis continuum non ex partibus proportionalibus componente est nullum. Quanquam & hoc supposito non convincit; distingui enim potest consequens. Ergo si in singulis partibus proportionalibus, arithmetice & connumerative extendatur qualitas, sequeretur infinitudo, transeat; transeat inquam, quia nec ipsæ partes proportionales, ponuntur infinitæ actu. Si in singulis partibus proportionalibus, extendat agens qualitatem, hoc sensu, quod scilicet nihil sit, quod illa qualitate affectum non sit, sequeretur infinitudo. Nego propositionem. Addo, argumentum multum probare; quia probaret nec per partes proportionales posse produci qualitatem, cum in illis infinitudinem supponat arguens.

Punctum Difficultatis 5.

Quis terminus magnitudinis & parvitas in non viventibus.

RESERVO I. Magnitudinis nullum esse terminum in non viventibus.

RATIO. Quia non est ratio, cur sine ullo interventu miraculi, non possit magis & magis augeri ignis. Cum adstipuletur experientia, magis & magis illum augeri; experimur autem oppositorum in viventibus.

DICES. Ignis aliaque corpora non viventia exigunt determinatam intensiorem accidentium. Ergo & exigunt determinatam extensionem, ultra quam crescere non possint.

RESPONDETUR I. Quia quando censetur communiter, stare intensiorem in octo gradibus per Ly octo, non intelliguntur certæ aliquæ numerabiles partes, sed intelligitur intensio tanta, quanta capax est subiectum. Quod si nomine intensiorem ut octo intelligitur tota intensio, quanta capax est subiectum, intelligitur tanta, quam major dari non possit; hoc ipso enim non esset tanta, quantum subiectum habere potest. *Hæc responsio*

NON SATISFACIT. Quia datur tamen intensio, quanta major dari non potest, & si daretur major, hoc ipso non esset prior illa tanta, quanta dari potest. Ergo etiam dabitur & summa extensio non viventium, quanta major dari non potest.

RESPONDET II. Arriaga, & recentior Suarez: Quia scilicet intensio recipitur in eadem parte subiecti, quæ habet determinatam capacitatem; extensio autem non recipitur in eadem parte, sed fit cum continuatione partium cum partibus, & nulli repugnat ulterius continuari. *Hæc responsio*

NON SATISFACIT. Quia redit argumentum. Intensio recepta in eadem parte subiecti ultra nominatos gradus, non potest esse major, & subiectum non est capax ulteriorum graduum, & ultimus gradus, quamvis continuatur cum antecedentibus, non potest ulterius continuari cum subsequenibus. Ergo etiam extensio, quæ fit in diversis partibus ultra determinatas partes, non potest esse major, & totum quodcumque non est capax ulteriorum partium; & ultima pars, quantumvis continuatur antecedentibus, non potest ulterius continuari, cum subsequenibus.

Nihilominus hæc disparitas, sic defendi potest: Materia est ejus naturæ, ut quamvis successive in infinitum, alias & alias recipere formas possit, tamen simul, substantiales quidem præsertim totales, nullas admittit formas: nullas item accidentales, quæ habent idem officium, & illo numero differunt. Quod tamen attinet ad illas, quæ diversum habent officium, quamvis plures admittere possit, tamen illa determinat sibi in certa magnitudine, ut experientia ostendit.

† (C) 3

dit,

dit. Jam autem in magnitudine, hæc ratio non militat, quia magnitudinis tota ratio, pendet à quantitate; quantitas rursus petit materiam, & quia materiæ non habent inter se repugnantiam, quominus uniantur, sit ut magnitudo semper & semper crescere possit. Pro qua fiat parte, etiam experientia.

ASSERO II. *In sententia componente quantitatem ex minimis, determinat sibi etiam non viventia, minimum parvitas.*

RATIO. Quia illa debent habere formam, quæ supponat quantitatem, quantitas autem per nos in minori, quàm sit minimum haberi non potest.

ASSERO III. *In sententia quæ tenet requiri determinatum minimum materia requisitum ad receptionem formæ, tunc si illud minimum sit requisitum ad connaturaliter recipiendam illam formam, illa forma nec Divinitas quidem potest esse in minori.*

RATIO. Quia tunc quod naturaliter fieri non potest, potest fieri Divinitas, ejus concursus Divinitus suppleri potest. Suppono autem materiæ concursus, in eodem genere, suppleri non posse.

DICES. Hæc sententia de minimis est propè Renonistia.

RESPONDETUR. Sententiam de minimis non esse propè Renonisticam, assensum est in physicis Disput. 10. n. 184. & 112. pridem Impressis.

QUÆRES quid sit sentiendum de termino magnitudinis vel parvitas viventium.

ASSERO I. *Dari terminum magnitudinis viventium.* Hoc probat experientia. Nullus enim equus crevit in elephantem nec elephas in turrin, calorque ipse naturalis, qui ratione paulatim deficit, facit ne ulterius & ulterius augmentare possit.

ASSERO II. *Dari terminum parvitas viventium,* qui appellari solet minimum parvitas, ad compositionem viventis requisitum.

RATIO. Quia vivens ad operationes suas, requirit certam organorum dispositionem, adeoque certam quantitatem.

ASSERO III. *Minimum illud ad compositionem viventis requisitum, debet habere plura minima quantitatis, auctori naturæ nota.*

RATIO. Quia si requirit vivens plura organa, & unum organum non sit aliud, non possunt illa plura organa, esse uno v. gr. minimo quantitatis contenta.

De Specie augmentationis per Rarefactionem.

Species aliqua augmentationis, Rarefactio est. *De qua in presenti.*

PRÆMITTO I. *Quid sit Rarefactio.* Aristoteles 4. Physicorum textu 84. innuit, quod rarefactio sit id, quod sub magnis dimensionibus, parum habet materiæ. Densum verò est id, quod sub parvis dimensionibus, multum habet materiæ.

PRÆMITTO II. *In presenti maximam esse difficultatem de modo, quo sit rarefactio in qua difficultate, tres sunt potissimum sententiæ: Prima rarefactionem fieri, eò, quod res accipiat majorem quantitatem. Ita Scotus in 4. distinct. 11. questione 4. Secunda sententia est, quod rarefactio fiat per intromissionem corpusculorum: hanc sententiam tenet Arriaga, Oviedo, recentior Suarez. Pontius autem utramque conjungit disputatione 55. numero 30. Tertia sententia est, quod rarefactio fiat per qualitatem quandam productam, per quam determinatur corpus Quantum, idem omnino, ad occupationem majoris spatii. Eam sententiam tenet Suarez, Hurtadus & alii.*

PRÆMITTO III. *Ad quid debeat attendi in presenti difficultate, & in quo sit punctus illius.* Certum est, quod in rarefactione occupetur majus spatium quàm ante, & in condensatione minus. Si ergo majus spatium occupatur quàm ante, attendendum erit quid fiat, quod una eademque pars, non fiat pluri locata, & cum ante rarefactionem minus spatium occupavit, attendendum erit, qui fiat, quod minus spatii occupando, partes aliquæ non fuerint secum penetratæ, quæ tamen penetratio in rebus quantis, non datur.

Punctum Difficultatis I.

An Rarefactio perficiatur additione novæ quantitatis.

DICENDUM est. *Rarefactionem non debere referri in quantitatem.*

PROBATUR I. Quia illa quantitas, vel eandem materiæ partem, quam jam invenit alia quantitate informatam, extenderet, vel illam partem materiæ extenderet, quæ supponitur nondum extensa. Vel eam partem materiæ, quæ tunc produceretur, vel nullam; nihil horum dici potest. Ergo nec rarefactio referri debet in quantitatem. Minor probatur, quod ad primam partem. Quia illæ duæ quantitates, vel essent ejusdem, vel diversæ rationis. Non ejus.